

حقوق بزه‌دیده از منظر فقه و آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی

قاسم کرباس فروش^۱
حبیب اسدی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۲۱ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۰/۱۴

چکیده

بدون تردید حمایت از بزه‌دیده امری ضروری و غیرقابل انکار در رسیدگی‌های کیفری است. این حمایت مظاهر مختلفی دارد که معمولاً دولت‌ها برای تأمین حداقل آن تلاش می‌کنند. قانونگذار ایران نیز در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، با تعریف واژه‌ی «بزه‌دیده» و پرداختن به حقوقی مانند حق شناسایی و تکریم بزه دیده حق آگاه‌سازی بزه‌دیده، حق دسترسی فوری و آسان به نظام عدالت کیفری؛ تأمین امنیت بزه‌دیده، حق محرمانگی تحقیقات، جبران خسارت بزه‌دیدگان، حق برخورداری از وکیل و معاضدت حقوقی و اعطای نمایندگی خاص به بزه‌دیدگان، هم‌ترازی حقوق بزه دیده با متهم تساوی سلاح‌ها، حق برخورداری از حمایت‌های پزشکی و روانی، حقوق بزه‌دیده در مرحله‌ی تجدیدنظر، با در نظر گرفتن اصول اخلاقی مسیر خویش را بیشتر به سمت سیستم حقوق اخلاقی چرخانده است. و از آنجا که این اخلاق مداری در سیستم کیفری ایران دارای سابقه زیادی در این حد نبود است جای تامل و پژوهش زیادی دارد. بررسی‌های تطبیقی در این نوشتار نشان می‌دهد که حقوق مذکور منطبق با حقوق بزه‌دیده در اساسنامه و آیین دادرسی دیوان کیفری بین‌المللی است؛ لذا قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ علیرغم ایراداتی که به لحاظ نظری دارد و اشکالاتی که ممکن است در عمل به بار بیاورد، سعی نموده است که نسبت به مقررات سابق دادرسی کشورمان، نگاه یکسانی و اخلاقی را به حقوق متهم و بزه‌دیده داشته باشد. به این منظور تضمین‌هایی را مقرر نموده است که تحقق این مهم را در عالم واقع میسر نماید. از یک سو با مقرر نمودن تضمین‌های عام و کلی، در صدد حمایت از طرفین شکایت کیفری بر آمده و از سوی دیگر تضمین‌های متناسب با وضعیت هریک از طرفین، به آنها اختصاص داده است.

^۱ استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، واحد اهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اهر، ایران. (نویسنده مسئول): Gasem.karbasforosh@gmail.com

^۲ استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، واحد اهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اهر، ایران. asadi.habib@yahoo.com

واژگان کلیدی: بزه‌دیده، حقوق بزه‌دیده، اخلاق، آیین دادرسی کیفری، دیوان کیفری بین‌المللی.

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین ابزارهای دستیابی به عدالت در دادرسی کیفری، که بر مبنای دادرسی منصفانه استوار گشته است، حمایت متعادل و متوازن از اصحاب اصلی دادرسی کیفری می‌باشد. یکی از اصحاب اصلی دادرسی کیفری، «بزه‌دیده» است. تا اواسط سده قرن بیستم، بزه‌دیدگان نقش مهم و شایان توجهی نداشتند و به حق می‌توان آن‌ها را «اشخاص فراموش شده» نامید. این بی‌توجهی یا کم‌توجهی به حدی بوده است که حتی در برخی نظام‌های داخلی و ملی، به بزه‌دیده به عنوان یکی از گناه کاران رویداد جنایی نگریسته شده است تا یک کنشگر رخداد جنایی (بوریکان، ۱۳۸۱: ۲۰۴-۱۸۵). بحث در خصوص ارتباط بین حقوق و اخلاق از جمله مباحثی است که از دیرباز مورد توجه متفکران و اندیشمندان به خصوص فلاسفه حقوق بوده است و همواره تلاش شده است که در حقوق کیفری نیز اخلاقیات ورود پیدا کند.

از نگاه برخی صاحب‌نظران نظیر کانت، از آنجا که جرم را تعدی از قانون می‌دانند؛ نه تجاوز به حقوق دیگران، لذا بزه‌دیده گان جایگاهی اخلاقی در عدالت کیفری ندارند (شیری، ۱۳۸۵: ۲۳۱-۲۴۵). در اساسنامه دادگاه نورمبرگ، کلمه «بزه‌دیده» دیده نمی‌شود و به دنبال آن برای حمایت از بزه‌دیدگان، تدابیری دیده نشده است (رایجیان اصلی، ۱۳۹۱). در اساسنامه دادگاه‌های بین‌المللی اختصاصی نسل سوم (یوگسلاوی سابق و رواندا) جایگاه بزه‌دیدگان، حداقلی بوده و حقوق آنان محدود است به محافظت فیزیکی و استرداد آن گونه از اموال که در نتیجه ارتکاب جرم از تصرف ایشان خارج شده است (رضوی فرد، و دیرباز، ۱۳۹۲: ۱۱۷-۹۹). در واقع، در رویه دادرسی‌های بین‌المللی قبل از تشکیل دیوان، بزه‌دیده؛ تنها به عنوان شاهد^۱، دارای قابلیت مداخله و ایفای نقش در دادرسی بود. در دیوان کیفری بین‌المللی بزه‌دیدگان، ضمن مراحل رسیدگی حق دارند که نظرات و دغدغه‌هایشان را به قضات اعلام کنند. از این حق به «مشارکت» تعبیر شده است که عمدتاً به واسطه نمایندگان حقوقی بزه‌دیدگان، اعمال می‌شود. فی الواقع، اساسنامه رم^۲، به عنوان سند تأسیس دیوان، نسبت به دادگاه‌های بین‌المللی قبلی، از طریق شناسایی، مشارکت، محافظت و اقدامات حمایتی، به بزه‌دیده نقش بسیار بیشتری در آیین رسیدگی به جرایم داده است (موفه^۳، ۲۰۱۴).

¹ Victim as a Witness

^۲ این اساسنامه که سند تأسیس دیوان کیفری بین‌المللی محسوب می‌شود؛ در ۱۷ ژوئیه ۱۹۹۸ در شهر رم با ۳۸ ماده، با تأیید نمایندگان ۱۲۰ کشور به تصویب رسید و در اول جولای ۲۰۰۲ لازم‌الاجرا گردید.

^۳ Moffett, Luke

در حقوق ایران، حمایت از بزه‌دیده و متهم به طور مستقل از مبانی قوی فقهی و حقوقی و اخلاقی بهره‌مند است؛ اما موضوع ایجاد توازن و تعادل در حقوق بزه‌دیده و متهم تاکنون مورد غفلت قانون‌گذار ایرانی بوده است. به همین دلیل متفکران حقوق کیفری در ایران به فکر راه حل‌های دیگری در جهت تحقق عدالت و دادرسی عادلانه افتادند که نتیجه این تفکرات رویکرد نوینی به نام رویکرد توازن‌بخشی است. براساس این رویکرد، متهم و بزه‌دیده در فرایند دادرسی باید دارای توازن نسبی با یکدیگر باشند که در این فرایند توازن‌بخشی باید هم به حقوق بزه‌دیده توجه شود و هم به حقوق متهم (رضوی فرد، و فقیه محمدی، ۱۳۹۰: ۲۳۳-۱۹۵). قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ همگام با سایر تحولات کشورهای دیگر، سعی نموده است حمایت از حقوق بزه‌دیدگان و مشارکت فعال آنان در فرایند کیفری را ارتقا بخشد. بر این اساس، تدوین کنندگان قانون آیین دادرسی کیفری در سال ۱۳۹۲ سعی نموده‌اند با استفاده از دستاوردهای حقوق تطبیقی بخصوص حقوق فرانسه و دیوان کیفری بین‌المللی، مسئله حمایت متعادل و متوازن را با رعایت حمایت حداقلی از بزه‌دیده مورد توجه قرار دهند.

۲. حقوق بزه‌دیدگان در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ و اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی

در این بخش به بررسی تطبیقی حقوق بزه‌دیدگان در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ و اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی پرداخته می‌شود.

۲-۱. حق شناسایی و تکریم بزه‌دیده

تقدم حقوق مدعی خصوصی یا خسارت دیده از جرم بر حقوق عمومی، حق شنیده شدن؛ به این معنا که بزه‌دیده باید صاحب این امکان باشد که صدای خود را به گوش دیگران برساند و به‌طور کلی راهبردهای توانمندسازی بزه‌دیده که همگی از نظر روان شناختی باعث بهبود نسبی بزه‌دیده می‌گردد، لازمه تحقق عدالت کیفری کارآمد است. رسیدگی به شکایت بزه‌دیده که جرم و آثار آن (بزه‌دیدگی اولیه و اصلی) را تجربه کرده است نیز نباید زمینه رفتارهای تحقیرآمیز نسبت به او را ایجاد کند (نژندی منش، و آموزگار، ۱۳۹۶: ۱۶۱-۱۳۵). در همین راستا مشارکت و حضور بزه‌دیده، در شروع دعاوی کیفری، نباید ساختگی و تشریفاتی، بلکه واقعی و فعال باشد. نباید منزلت وی در حد یک گواه یا مطلع صرف پایین باشد. علاوه بر این، بزه‌دیده نباید در وصف تماشاگران بنشیند و نمایشی غم انگیز را تماشا کند که بازیگران آن دادستان، متهم، وکیل، قاضی و ... هستند. در نهایت این که توافقی بودن دادرسی در مراجع قضایی و دادسرا باید اجازه دهد تا بزه‌دیدگان مکنونات قلبی خود پس از بزه دیدگی و آثار جانبی آن را بیان نمایند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۶: ۵۳-۴۷). ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ و اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی در این زمینه با در نظر گرفتن اصول اخلاقی تضمینات زیر را پیش بینی کرده‌اند:

در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: در ماده ۶۴ ق.آ.د.ک. مصوب ۱۳۹۲، جهات قانونی شروع به تعقیب را شکایت یا مدعی خصوصی، اعلام و اخبار ضابطان دادگستری یا مقامات رسمی یا اشخاص موثق، وقوع جرم مشهود در برابر دادستان یا بازپرس، اظهار و اقرار متهم و یا اطلاع دادستان از هر طریق قانونی منع کرده است. با توجه به اشاره به شکایت بزه‌دیده در اولین بند این ماده بدیهی است که در حقوق کیفری ایران، شایع‌ترین و اصلی‌ترین جهت آغاز پیگرد، شکایت بزه‌دیده است. رفتار محترمانه با بزه‌دیده یکی از حقوق انسانی-اخلاقی او محسوب می‌شود. در مواقعی که بزه‌دیده دچار بزه دیدگی شدید شده است و قابلیت بزه دیدگی و آسیب‌پذیری بالایی دارد نیازی به تکریم و احترام بیشتری نیز دارد. در این زمینه ماده ۴ ق.آ.د.م. مصوب ۱۳۹۲ مقرر کرده است که: «اصل، برائت است. هرگونه اقدام محدودکننده، سلب آزادی و ورود به حریم خصوصی اشخاص جز به حکم قانون و با رعایت مقررات و تحت نظارت مقام قضائی مجاز نیست و در هر صورت این اقدامات نباید به گونه‌ای اعمال شود که به کرامت و حیثیت اشخاص آسیب وارد کند».

در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی: ماده ۱۳ دیوان کیفری بین‌المللی سه طریق را برای شروع به تعقیب در نظر گرفته است، نخست این که یک دولت وضعیتی را در آن یک یا چند جرم در صلاحیت دیوان در آن رخ داده به دادستان ارجاع نماید؛ دوم، شورای امنیت چنین وضعیتی را حتی در صورتی که در قلمرو کشورهای غیرعضو رخ دهد به دادستان ارجاع دهد و سوم این که به موجب ماده ۱۵ اساسنامه دادستان رأساً شروع به تعقیب و تحقیق نماید (عل‌علیزاده، ۱۳۹۶: ۱۲۵-۹۵). بر این اساس، بزه‌دیده در دیوان نه به نحو مستقل و نه به صورت مستقیم، نقشی در آغاز یک فرآیند کیفری ندارد و برخلاف نظام کیفری ایران، صرف شکایت بزه‌دیده، دادستان دیوان را مکلف به آغاز تعقیب و تحقیق نمی‌نماید. دیوان در جریان بررسی صلاحیت و قابلیت پذیرش به بزه‌دیدگان اجازه داده است که نظرات خود را تسلیم نمایند ماده ۱۹ اساسنامه دیوان علاوه بر این، دیوان خود را پایبند می‌داند به اینکه کارکنان خود به منظور حفظ تمامیت و شأن بزه‌دیدگان آموزش دهد، به ویژه در مقوله‌هایی مربوط به جنسیت و حساسیت‌های فرهنگی آنان (موتان^۱، ۲۰۱۳: ۶۱۹-۶۵۱).

۲-۲. حق آگاه‌سازی بزه‌دیده با توجه به اخلاقیات

اطلاع رسانی به قربانیان جرم درباره نقش و مشارکت آنان در فرآیند رسیدگی، مدت و روند رسیدگی‌ها و وضعیت پیشرفت پرونده، چگونگی جبران و شیوه‌های آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مطلع نمودن بزه‌دیده، ممکن است با حقوق انسانی - اخلاقی بزه‌دیدگان مربوط باشد. به عنوان مثال در زمینه حق بهره‌مندی از رفتار کرامت اخلاق مدار، حق رعایت اسرار بزه‌دیدگان و حفظ اخلاقی آن درباره

¹ Mouthaan, Solange

مسائل و مشکلات آنان و حق داشتن احساس امنیت، باید به موقع این دسته را آگاه ساخت. همچنین بزه‌دیدگان حق دارند که در سریع‌ترین زمان از خدمات و شیوه‌های موجود جبران آثار بزه دیدگی در طول فرآیند کیفری آگاه شوند. (نیک ورز، افراسیابی، ۱۳۹۷: ۴۷-۴۰)

در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: بزه‌دیده حق دارد به صورت کاملاً شفاف و واضح در مورد روند رسیدگی، شانس موفقیت، فراز و نشیب کارشناسی‌ها، شکل و استراتژی بزه کار، مکان‌ها، زمان‌ها و ساعات مختلف دادرسی، مدت متوسط فرآیند دادرسی، وخواهی اطلاع یابد. قانون ق.آ.د.ک. ۱۳۹۲ در راستای آگاه‌سازی بزه‌دیدگان از حقوق‌های خود گام‌های مثبتی را برداشته است. نخست ماده ۶ این قانون به عنوان اصل راهبر مطلع نمودن بز دیده از حقوق خود در سراسر فرآیند کیفری و پیش‌بینی سازوکارهای لازم در این خصوص را پیش‌بینی نموده است. هم چنین در مرحله کشف جرم، ضابطان دادگستری وظایف و تکالیف مهمی در خصوص آگاه سازی بزه‌دیدگان از حقوق خود بر عهده دارند. دوم، به موجب ماده ۳۸ این قانون ضابطان دادگستری مکلف شده اند شاکی را از حق درخواست جبران خسارت و بهره‌مندی از خدمات مشاوره ای موجود و سایر معاضدت‌های حقوقی آگاه سازند. ماده ۶ این قانون مقرر می‌دارد: «متهم، بزه‌دیده، شاهد و سایر افراد ذیربط باید از حقوق خود در پروسه دادرسی مطلع شوند و سازوکارهای رعایت و تضمین این حقوق فراهم شود». مطابق با ماده ۹۹ این قانون: «هرگاه بازپرس ضمن تحقیق، جرم دیگری را کشف ... تبصره- چنانچه جرم کشف شده از جرمی باشد که با شکایت شاکی قابل تعقیب است، مراتب در صورت امکان، توسط دادستان به نحو مقتضی به اطلاع بزه‌دیده می‌رسد». این ماده حمایتی حداکثری از بزه‌دیده ایجاد نموده است، تا حدی که شاید خود وی از وقوع جرمی علیه منافع مادی و معنویاش بیخبر باشد (خوئینی، شفیعی فینی و سعیدی کیا، ۱۳۹۷: ۲۱-۱۶). اما مقنن وی را محق دانسته است تا از جرمی که علیه او رخ داده مطلع باشد تا بتواند از این طریق احقاق حق نماید. ماده ۵۶۳ هم چنین پیش بینی کرده است (رسولی و همکاران، ۱۳۹۷).

در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی: توجه به بزه‌دیدگان و مشارکت آن‌ها در فرآیند رسیدگی، از موضوعات مورد بحث در جریان مذاکرات «کنفرانس رم» بوده است. «در کنفرانس رم، تدوین کنندگان اساسنامه به طور خاصی تحت تاثیر اعلامیه ۱۹۸۵ سازمان ملل متحد درخصوص بزه‌دیدگان بودند» که به طور ویژه بر حق بزه‌دیدگان بر ارائه و اظهار دیدگاه‌ها و نگرانی‌های خود تاکید داشت. اساسنامه رم، در بر دارنده مقررات متعددی درخصوص حقوق بزه‌دیدگان و مشارکت آنان است. در این راستا، نخستین گام، شناسایی بزه‌دیدگان جرمی مشمول صلاحیت دیوان است (رضوی فرد؛ فقیه محمدی. ۱۳۹۰، ۱۹۹).

۳-۲. حق دسترسی فوری و آسان به نظام اخلاقی و قانونی عدالت کیفری؛

در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: به موجب مواد ۱۲ و ۶۴ ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲ از جهت حیثیت خصوصی، درخواست تعقیب متهم با بزه‌دیده است و شکایت بزه‌دیده اولین جهت از جهت قانونی شروع

به تعقیب است. ماده ۱۷۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ استفاده کردن از سیستم‌های کامپیوتری و مخابراتی، از قبیل پیام‌نگار (ایمیل)، ارتباط تصویری از راه دور، نمابر و تلفن، برای طرح شکایت یا دعوا بلامانع است. دیوان صلاحیت شخصی منفی یا صلاحیت بر مبنای تابعیت بزه‌دیده را نپذیرفته است؛ حال آنکه تشکیل پرونده‌های کیفری بر اساس تابعیت بزه‌دیده در بسیاری از کشورها سابقه دیرینه دارد. و از نظر اخلاقی جز بدیهیات است (نجفی ابراندآبادی، ۱۳۸۲). قانون‌گذار ایران در ماده ۸ ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲ و در بخش آیین دادرسی جرایم رایانه‌ای قانون آیین دادرسی کیفری، در صدر ماده ۶۶۰ و نیز در بند «ت» همین ماده، با پذیرش این نوع صلاحیت، خلأ تقنینی در این باره را مرتفع ساخته است.

در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی: یکی از جهات عمده‌ی اهمیت موقعیت و نقش بزه‌دیده این است که در بسیاری از پرونده‌ها، این اطلاعات بزه‌دیدگان بوده که منجر به شروع تحقیقات از سوی دادستان شده است (موتان، ۲۰۱۳: ۶۱۹-۶۵۱). دیوان متعهد به ارائه‌ی مساعدت‌های مناسب اداری و فنی قابل‌دسترس به بزه‌دیدگان است (آیین دادرسی و ادله. ماده ۱۸ (b)) و در تعیین محدوده‌های زمانی فرایند رسیدگی به «ضرورت تسهیل عدالت و تسریع رسیدگی» و به‌طور خاص مدنظر قرار دادن «حقوق وکیل مدافع و بزه‌دیدگان» توجه دارد (آیین دادرسی و ادله. ماده ۱۰۱ (۱)). بر اساس حقوق بین‌الملل عرفی، لطمه به حق دسترسی و مشارکت بزه‌دیده در رسیدگی‌های کیفری بین‌المللی، از زمره‌ی جهات نقض شدید حقوق بشر محسوب می‌گردد (توسلی چهارمی، ۱۳۸۰).

۳- جبران خسارت بزه‌دیدگان بعنوان ضمانت اجرای اخلاقی

در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: جبران خسارت بزه‌دیده به اعمال مجازات و جبران ضرر و زیان ناشی از جرم خلاصه نمی‌شود، بلکه فراتر از این به ابعاد روانشناختی، روانپزشکی و لزوم بر عهده گرفتن بار تحمل آسیب‌های متعدد جرم و جبران آن گسترش یافته است.

ماده ۸۱ ق.آ.د.ک. مصوب ۱۳۹۲ در این زمینه چنین مقرر کرده است که «در جرائم تعزیری درجه شش، هفت و هشت که مجازات آنها قابل تعلیق است، چنانچه شاکی وجود نداشته، گذشت کرده یا خسارت وارده جبران گردیده باشد و یا با موافقت بزه‌دیده، ترتیب پرداخت آن در مدت مشخصی داده شود و متهم نیز فاقد سابقه محکومیت مؤثر کیفری باشد، دادستان می‌تواند پس از اخذ موافقت متهم و در صورت ضرورت با اخذ تأمین متناسب، تعقیب وی را از شش ماه تا دو سال معلق کند. در اینصورت، دادستان متهم را حسب مورد، مکلف به اجرای برخی از دستورهای زیر می‌کند: الف - ارائه خدمات به بزه‌دیده در جهت رفع یا کاهش آثار زیانبار مادی یا معنوی ناشی از جرم با رضایت بزه‌دیده. ماده ۸۲ همین قانون اشعار می‌دارد: «در جرائم تعزیری درجه شش، هفت و هشت که مجازات آنها قابل تعلیق است، مقام قضائی میتواند به درخواست متهم و موافقت بزه‌دیده یا مدعی خصوصی و با اخذ تأمین

متناسب، حداکثر دو ماه مهلت به متهم بدهد تا برای تحصیل گذشت شاک یا جبران خسارت ناشی از جرم اقدام کند...». در این ماده از تلاش مقنن برای جبران خسارات مادی بزه‌دیده و ضرورت تسریع در جبران خسارت بزه‌دیده حمایت مینماید به طوری که مصلحتی ۳ گانه، شامل مصلحت هم بزه‌دیده و هم متهم و هم جامعه مد نظر مقنن بوده است و از آن جهت که در سطر سوم به جبران خسارت بزه‌دیده تصریح گردیده است می‌توان به وضوح به قصد مقنن و روح حاکم بر این ماده که همانا حمایت حداکثری از بزه‌دیده است دست یافت. البته منطقی می‌نمود این امر را صرفاً به جرائم تعزیری درجات ۸-۶ اختصاص نداده و در کلیه جرائم از این حق بزه‌دیده برای جبران خساراتش حمایت می‌نمود به طوری که جرائم ۸-۶ تعزیری از جمله جرائم خفیفی است که بزه‌دیده آسیب چندانی در آن نمی‌بیند به همین جهت منطقی مینمود در سایر جرائم که لطمه شدیدی به بزه‌دیده وارد می‌گردد به طور اولی امکان جبران خسارت به مجرم داده می‌شد.

ماده ۸۵ ق.آ.د.ک به طور ضمنی به مسأله جبران خسارت توسط دولت اشاره دارد و این طور بیان می‌کند: در مواردی که دیه باید از بیت المال پرداخت شود، پس از اتخاذ تصمیم قانونی راجع به سایر جهات، پرونده به دستور دادستان برای صدور حکم مقتضی به دادگاه ارسال می‌شود.

در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی: اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، تلاش‌های بسیاری برای جبران خسارت بزه‌دیدگان نموده است. هیچ کدام از دادگاه‌های کیفری بین‌المللی پیشین، اختیار اعطای غرامت به بزه‌دیدگان را نداشتند. اما مطابق بند ۱ ماده ۷۵ اساسنامه رم، «به دادگاه این اختیار داده می‌شود که اصولی را در ارتباط با جبران خسارت بزه‌دیدگان از جمله اعاده اموال و اعاده اعتبار آن‌ها مقرر نماید. بر اساس این مقرر، دادرسان دیوان دارای این اختیار است که اصول جبران خسارت قربانیان را تعیین کنند. بر طبق بند ۲ ماده ۷۵ اساسنامه رم، دادگاه اختیار دارد احکامی به نفع بزه‌دیدگان و علیه محکومان برای جبران خسارت صادر کند؛ اما پیش از آن، ممکن است دادگاه، از بزه‌دیدگان، دیگر اشخاص ذی نفع، شخص محکوم علیه و دولت‌ها، در مورد جبران خسارت، دعوت به عمل بیاورد و یا دیدگاه‌های آن‌ها را در مورد جبران خسارت اخذ کند. همچنین، دادگاه می‌تواند دستور دهد که جبران خسارت بزه‌دیدگان، از طریق صندوق امانی به نفع بزه‌دیدگان، برابر مفاد ۷۹ اساسنامه دیوان انجام شود و به این صندوق دستور انتقال پول و اموال دیگری را که از طریق دریافت جزای نقدی جمع آوری شده است، صادر نماید.

۴- هم ترازوی حقوق بزه‌دیده با متهم تساوی سلاح‌ها

کوشش برای ایجاد تساوی بین بزه‌دیده و بزه‌کار، دغدغه‌ای کلاسیک در اندیشه دادگری ارسطو است. دادگری اصلاح‌گر در صدد ایجاد تساوی است که پیش از عمل خطاکارانه بین بزه‌دیده و بزه‌کار وجود داشته است. بزه‌کار و بزه‌دیده به عنوان کنشگران اصلی جرم محسوب می‌شوند و با ابتدای بر اصل

«تساوی سلاح‌ها»، حمایت از بزه‌دیده نباید حق‌های مسلم و بنیادین و تضمینات اساسی برای متهم و بزهکار را خدشه دار نماید. لذا طرفین باید فرصت و امکانات مناسب برای دسترسی به عدالت را داشته باشند.

در ق.آ.د.ک مصوب ۱۳۹۲: ماده ۳۹ این قانون به بازپرس تکلیف نموده که در کمال بی‌طرفی و در حدود اختیارات قانونی، تحقیقات را انجام داده و در کشف اوضاع و احوالی که به نفع یا ضرر متهم است، تبعیضی قائل نشود.

در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی: در دیوان نیز در جهت نیل به دادرسی بی‌طرفانه و منصفانه، تلاش شده که اصل هم‌ترازی میان بزه‌دیده و متهم مراعات گردد (ماده ۸۶ اساسنامه دیوان). در همین راستا، دیوان به منظور تساوی سلاح‌ها، تلاش نموده است تا حق بزه‌دیده بر بر ارائه دلیل را از طریق نقش دادستان و وکیل مدافع، محدود کند یا وجود این، دستیابی به توازن درخور میان بزه‌دیده و متهم، یکی از چالش‌های اصلی فراروی دیوان در آینده است ماده ۷۱۲ اساسنامه دیوان (الکساندر^۱، ۲۰۰۹). دیوان همچنین باید کارشناسی را در واحد بزه‌دیدگان در زمینه جنبه‌های روانشناختی، مشاوره اجتماعی، مراقبت‌های بهداشتی با لحاظ شرایط کودکان، زنان، سالمندان و معلولان بکارگیرد (ماده ۱۹ اساسنامه دیوان). بدیهی است که دیوان باید با مدیریت انتظارات بزه‌دیدگان به گونه‌ای عمل نماید که توقعات فرا واقعی در اذهان آنان ایجاد نشود، به گونه‌ای که چنانچه انتظاراتشان برآورده نشد، دچار سرخوردگی نگردند.

۵- حق برخورداری از حمایت‌های پزشکی و روانی برای بزه‌دیده

برخلاف دیوان، ق.آ.د.ک صرفاً در بخش اجرای احکام کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی در مواد ۴۸۶ و ۴۸۷ از ایجاد تشکیلاتی با عنوان «مددکاری اجتماعی» بحث به میان آورده که صرفاً مربوط به متهم بوده و ربطی به بزه‌دیده ندارد؛ حال آنکه دیوان خود را موظف به کمک جهت مراقبت‌های پزشکی، روانی و دیگر کمک‌های مناسب دانسته و واحد بزه‌دیدگان و شهود را نیز مکلف کرده که زمینه آموزش به اعضای دیوان در خصوص مسائل مربوط به صدمات روحی، خشونت جنسی، امنیت و رازداری را فراهم نماید.

۶- حقوق بزه‌دیده در فقه

در حقوق اسلام بزه‌دیده و مظلوم از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که یکی از اهداف حقوق اسلام ستیز با ظالم، گرفتن حقوق بزه‌دیده از او و بیان مجازات‌های دنیوی و اخروی بزهکار است. قرآن

¹ Alexander, Nadja

همواره از بزه دیده در برابر ظالم حمایت کرده و ظالم را به مجازات‌های دنیوی و اخروی وعده داده است و فرموده خداوند از حقوق خود می‌تواند بگذرد ولی از حقوق الناس نمی‌تواند بگذرد که همین آیه نشان دهنده حمایت کامل از تمام حقوق بزه دیده است به خصوص وقتی که بیان می‌کند اگر عملتان به اندازه ذره ای باشد آن را محاسبه می‌کنم. در واقع قرآن قانون الهی است که خداوند همواره در آن وعده حمایت کامل از بزه دیده و جبران خسارت حقوق از دست رفته او و مجازات ظالمان را در هر دو دنیا می‌دهد و وعده قسط و میزان داده است.

قرآن قانون الهی برای یک جامعه اسلامی است قانونی که تمام و کمال همه حقوق آحاد جامعه را بیان کرده است به طوری که عدالت واقعی در بین افراد از آن سرچشمه می‌گیرد. پیامبر(ص) و امامان(ع) هم در تمام دوره گرانقدر حیات خود در تفسیر آیه های قرآن به حمایت از حقوق بزه‌دیده و مظلوم و به جنگ و ستیز با ظالم برخاستند و در گرفتن حقوق مظلوم اندکی درنگ نمی‌کردند که روایات و احادیثی که از ایشان باقی مانده نشانه‌ای این ادعاست. حقوق ناب اسلام که مظهر عدالت الهی است برگرفته از قرآن و سنت پیامبر و امامان است بنابراین در اینجا به ذکر برخی از آیات و شواهدیهمچون احادیث و روایات، سنت می‌پردازیم.

در حقوق اسلامی، نهادی به نام دیه پیش‌بینی شده است که عبارت از مالی است که به سبب جنایت بر نفس یا عضو به بزه‌دیده یا به ولی یا اولیاء دم او داده می‌شود. در واقع، دیه همان حق جبران خسارت مادی ناشی از جرم ارتكابی به بزه دیده است. نص قرآن صریحاً به مسئله اشاره نموده است: و هرکس که مؤمنی را به خطا بکشد، بر اوست که به کفاره برده مؤمنی را آزاد کند ... و خونبهای (دیه) به خانواده او بدهد ... و اگر (مقتول) مؤمن و از قومی باشد که بین شما و ایشان پیمانی هست، آن گاه (قاتل) باید خونبهای به خانواده او (مقتول) بپردازد (نساء، 31).

یکی از حقوق مهم بزه دیده گان بالقوه و خاص آگاهی دادن به آنها در مورد چگونگی ارتكاب جرایم است تا با آگاهی مورد بزه‌دیدگی ثانویه قرار نگیرند. در قرآن کریم با اشاره به این موضوع، ضرورت آگاهی دادن را به پیامبر (ص) تذکر می‌دهد: «یا ایها النبی قل لزوجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهنّ من جلابیبهنّ ذلک ادنی أن یعرفن فلا یؤذین (احزاب 77، 31).

نکته قابل توجه در این آیه این است که می‌فرماید خود را بپوشانند تا شناخته نشوند و مورد آزار و اذیت قرار نگیرند. این امر حکایت از آن دارد که زنان محجبه و عقیف کمتر مورد تهاجم بزه‌کاران هستند.

همچنین در آیه 111 سوره بقره، که به آیه دین معروف است، توصیه‌های لازم در مورد معاملات غیر نقدی به تفصیل بیان گردیده و تدابیر لازم جهت پیش‌گیری از وقوع جرایم مالی آموزش داده شده است. از نظر فردی نیز فقها در کتب خود به این موضوع پرداخته اند که در صورت در معرض خطر بودن فرد یا

افرادی به دلیل وجود شرایط جرم زاء، بر سایر افراد که از موضوع مطلع هستند، واجب است علاوه بر باز داشتن فرد در شرف بزه‌کاری از ارتکاب، مجنی علیه بالقوه را نیز از موضوع آگاه سازند. خداوند متعال صراحتاً در قرآن کریم در حمایت از بزه دیده و مظلوم فرموده است: «لا یحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم و کان الله سمیعاً علیما؛ خداوند فریاد آشکار و بلند را دوست ندارد مگر آنکه کسی مورد ظلم و ستم قرار گرفته باشد و خداوند شنوا و داناست» (نساء، 791).

خداوند در آیه‌ای دیگر به حمایت از بزه دیده تأکید می‌کند و حمایت از بزه دیده در برابر متجاوزان را راه خود می‌داند که این تأکید خداوند نشان دهنده اهمیت حقوق بزه دیده است و می‌فرماید: «چرا در راه خدا و در راه مردان و زنان و کودکانی که به دست ستمگران تضعیف شده اند پیکار نمی‌کنید؟ (نساء، 13). در تفسیر این آیه نوشته شده است: از این آیه استفاده می‌شود که بر مسلمانان واجب شده است که اگر دیدند مسلمانی گرفتار ظالمی شده، به قدر قوه و قدرت خود باید اقدام کنند و رفع شر آن را بنمایند (طیب، ۱۳۷۸، ج ۴: ۱۳۷). همچنین در حمایت از بزه دیده در آیه ای دیگر می‌فرماید: «هنگامی مورد ستم واقع می‌شوند به دفاع از خویشان (و دیگر و منان) برمی‌خیزند» (شعراء، 111).

خداوند به گرفتن حقوق بزه دیده از کسی تأکید می‌کند که به حقوق او تجاوز کرده است و با این راهنمایی راه اجرای عدالت را نشان می‌دهد و می‌فرماید: «پس آنکه تجاوز کند بر شما تجاوز کنید بر او برابر آنچه که به شما تجاوز کرده است و از خدا پروا نمایید که از مرز مقابله به مثل تجاوز نکنید (بقره، 739).

امام علی (ع) در سخنان خود به ضرورت مقابله با ظالم و یاری کردن بزه‌دیده همواره توصیه می‌کردند و می‌فرمودند: «کونا للظالم خصماً و للمظلوم عوناً؛ دشمن ظالم و یار ستم‌دیده باشید. (نهج البلاغه، ۱۳۹۸ق، نامه ۴۷). در حدیثی دیگر به جایگاه حقوق بزه‌دیدگان و ستم‌دیدگان اشاره می‌کند که هدف اصلی خود را احقاق این حق بیان می‌کند: «خدا یا تو می‌دانی که جنگ و درگیری ما برای به دست آوردن قدرت و حکومت دنیا و ثروت نبوده، بلکه می‌خواستیم نشانه‌های حق و دین تو را به جایگاه خویش بازگردانیم و در سرزمین‌های تو اصلاح را ظاهر کنیم تا بندگان ستم‌دیده ات در امن و امان زندگی کنند» (نهج البلاغه). همچنین به بهترین شکل عدالت را تعریف می‌کنند و می‌فرمایند: بهترین عدالت یاری مظلوم است (تمیمی آمدی، 7711: 171).

در مورد حمایت کردن دولت و بیت المال از بزه دیده دو حدیث از امام صادق (ع) و امام باقر (ع) با شرح زیر وجود دارد:

از امام صادق (ع) در باره حکم مردی سؤال کردند که مردی را عمداً به قتل رسانده و سپس فرار کرده‌است و به او دسترس نیست. حضرت (ع) فرمودند: اگر مال دارد دیه کامل از آن گرفته می‌شود و گرنه از خویشاوندانش به نحو الاقرب فالاقرب گرفته می‌شود. اگر خویشاوندی ندارد، امام آن را می‌پردازد، زیرا خون مسلمان باطل نم‌یشود. (حرعاملی، 1377: 7971).

همچنین از امام باقر (ع) در باره حکم نابینایی که چشم بینایی را از حدقه در آورده است پرسیدند. حضرت فرمود: عمد نابینا مانند خطاست. در این مورد دیده چشم در مال نابینا لازم است، اگر مالی ندارد دیده بر امام لازم است و حق مسلمان باطل نمیشود. (حرعاملی، ۱۳۷۷: 13).

امام علی (ع) جبران حقوق مظلوم و بزه‌دیده را یکی از وظایف حکومت اسلامی بیان می‌کنند و می‌فرمایند: «مردم به زمامداری نیک یا بد نیازمندند تا مؤمنان در سایه حکومت به کار خود مشغول باشند و کافران هم بهره‌مند شوند و مردم در استقرار حکومت زندگی کنند. به وسیله حکومت بیت المال جمع‌آوری می‌شود و با کمک آنها با دشمنان می‌توان مبارزه کرد. جاده‌ها امن و امان و حق ضعیفان از نیرومندان گرفته می‌شود، نیکوکاران در رفاه و از دست بدکاران در امان خواهند بود (خسروشاهی و دیگران، ۱۳۷۷: ۷۷)

امام سجاد (ع) نیز در حمایت بزه‌دیده می‌فرمایند: حق همسایه آن است که در غیاب وی او را حفظ کنی و هنگام حضورش او را محترم بشماری و هنگام ستم دیدن او را یاری کنی (شیخ صدوق، بی‌تا، ج 1: 117).

زمانی که جامعه نمی‌تواند فرد را در مقابل بزه‌کار حمایت کند، نمی‌تواند او را از حق دفاع نیز محروم نماید. در نظام حقوقی اسلام دفاع حق مسلم فرد مورد تجاوز شناخته شده است. امام صادق (ع) می‌فرماید: زمانی که بر سارق مسلح توانایی داشتی، او را از بین ببر و من در خون او با تو شریک هستم (حرعاملی، 1377: 311).

نتیجه

حمایت از بزه‌دیده امری ضروری و غیرقابل انکار در رسیدگی‌های کیفری می‌باشد همچنین اخلاقیات باید برای اینکه قانون برای احاد جامعه الزام اور قلبی باشد حتما باید اجرا شود و قانونگذار حمایت اخلاقی نیز داشته باشد. این نوع حمایت مظاهر مختلفی دارد که معمولاً دولتها برای تأمین حداقل آن تلاش می‌کنند و هر چه رنگ و بوی اخلاقی داشته باشد بیشتر مورد احترام است. قانونگذار ایران نیز در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، با تعریف واژه ی «بزه‌دیده» و پرداختن به حقوق اخلاقی بزه‌دیده مانند حق شناسایی و تکریم بزه‌دیده حق آگاه سازی بزه‌دیده، حق دسترسی فوری و آسان به نظام عدالت کیفری؛ تأمین امنیت بزه‌دیده، حق محرمانگی تحقیقات، جبران خسارت بزه‌دیدگان، حق برخورداری از وکیل و معاضدت حقوقی و اعطای نمایندگی خاص به بزه‌دیدگان، هم‌ترازی حقوق بزه‌دیده با متهم تساوی سلاح ها، حق برخورداری از حمایت‌های پزشکی و روانی، حقوق بزه‌دیده در مرحله ی تجدیدنظر، گام مناسبی برداشته است. بررسی‌های تطبیقی در این نوشتار نشان می‌دهد که حقوق مذکور منطبق با حقوق بزه‌دیده در دیوان کیفری بین‌المللی و اساسنامه رم است؛ لذا قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ علیرغم ایراداتی که به لحاظ نظری دارد و اشکالاتی که ممکن است در عمل به بار بیاورد، سعی نموده است که نسبت به مقررات سابق دادرسی کشورمان، نگاه یکسانی

را به حقوق متهم و بزه‌دیده داشته باشد. به این منظور تضمین‌هایی را مقرر نموده است که تحقق این مهم را در عالم واقع میسر نماید. از یک سو با مقرر نمودن تضمین‌های عام و کلی، در صدد حمایت از طرفین شکایت کیفری بر آمده و از سوی دیگر تضمین‌های متناسب با وضعیت هریک از طرفین، به آنها اختصاص داده است.

واژگان

1. Justice عدالت
2. Fair منصفانه
3. Ethics اخلاقیات
4. International hearing دادرسی بین‌المللی
5. Judges قضات
6. Changes تحولات
7. Protection حمایت
8. Humiliating تحقیر امیز
9. The dignity of individual حیثیت اشخاص
10. Moral dignity کرامت اخلاقی
11. Victimization بزه‌دیدگی
12. The process of dealing فرایند رسیدگی
13. Personal competence صلاحیت شخصی
14. Facilitating justice تسهیل عدالت

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. نهج البلاغه، تحقیق شیخ محمد عبده (۱۳۹۸ ق)، بیروت: دارالمعرفه.
۳. اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، ۱۹۹۸
۴. بوریکان، ژاک، ۱۳۸۱، اطفال بزه‌دیده و بزه‌کار در حقوق فرانسه، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تخصصی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، سال دوم، شماره ۲، صص ۲۰۴-۱۸۵.
۵. تمیمی آمدی، عبدالواحد (۱۳۸۷): غررالحکم و دررالکلم؛ ترجمه محمدعلی انصاری؛ تصحیح مهدی انصاری قمی، قم: امام عصر(عج).

۶. توسلی جهرمی، منوچهر (۱۳۸۰) نگاهی به شیوه‌های جایگزین حل اختلاف (ADR) در مقررات جدید اتاق بازرگانی بین‌المللی، حقوقی بین‌المللی ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱ شماره ۲۶ و ۲۷
۷. حر عاملی، محمد بن حسن، (۱۳۷۷) تفصیل وسایل شیعہ، بیروت: موسسه آل بیت لاحیا
۸. خوئینی غفور، شفیعی فینی حسین، سعیدی کیا محمد. نقش تنظیم سند رسمی معاملات در سلامت اخلاقی و اجتماعی جامعه. اخلاق در علوم و فناوری. ۱۳۹۷؛ سال ۱۳، شماره ۳، ۲۱-۱۶
۹. رایجیان اصلی، مهرداد، ۱۳۹۱، کتابچه بزه‌دیده شناسی، تهران، انتشارات آرمان حقوق، چاپ اول.
۱۰. رسولی، رضا؛ درویش، حسن، اسعدی، محمود؛ آهنگر، نرگس (۱۳۹۷) ضرورت اخلاقی تبیین مدل شهروند محوری مردمسالار در سازمان‌های دولتی ایران، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال ۱۳، شماره ۳، ۱۳۸-۱۴۵.
۱۱. رضوی فرد، بهزاد و دیرباز، مرضیه، ۱۳۹۲، حمایت‌های حقوقی دیوان کیفری بین‌المللی از بزه‌دیدگان، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره اول، شماره ۳، صص ۱۱۷-۹۹.
۱۲. رضوی فرد، بهزاد؛ فقیه محمدی، حسن، ۱۳۹۰، تکامل حقوق بزه‌دیدگان از منظر مقررات موضوعه دیوان کیفری بین‌المللی، مجله حقوقی بین‌المللی، نشریه مرکز امور حقوقی ریاست جمهوری. سال ۲۸، شماره ۴۵، صص ۲۳۳-۱۹۵.
۱۳. رضوی فرد؛ بهزاد، فقیه محمدی. حسن (۱۳۹۰) تکامل حقوق بزه‌دیدگان از منظر مقررات موضوعه دیوان کیفری بین‌المللی، مجله حقوقی بین‌المللی، نشریه مرکز امور حقوقی بین‌المللی ریاست جمهوری سال بیست و هشتم، شماره، ۴۵.
۱۴. شیخ صدوق، محمد بن علی ابن حسین بابویه قمی (بی‌تا)، من لایحضر فقیه، بیروت، دار صعب، جلد ۳.
۱۵. شیری، عباس، ۱۳۸۵، پارادایم‌های عدالت کیفری: عدالت سزادهنده و عدالت ترمیمی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۷۴، صص ۲۴۵-۲۳۱.
۱۶. طیب، سید عبدالحسین (۱۳۸۶) اطیب البیان فی تفسیر القرآن، قم: مؤسسه سبّطین.
۱۷. قانون آیین دادرسی کیفری، مصوب ۱۳۹۲
۱۸. لعل علیزاده، محسن، ۱۳۹۶، بررسی تطبیقی حقوق بزه‌دیدگان در مراحل تعقیب و تحقیق در قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ با دیوان کیفری بین‌المللی، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره پنجم، شماره ۱۹، صص ۹۵-۱۲۵
۱۹. نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۲) میانجی‌گری جنایی، تاثیر عدالت ترمیمی، تهران: انتشارات دانشور.
۲۰. نجفی ابرندآبادی، علی حسین، ۱۳۸۶، رویکرد جرم شناختی به قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی، مجلی تعلی حقوق، سال دوم، شماره ۱۴، صص ۵۳-۴۷.

۲۱. نژندی منش، هیبت‌الله و آموزگار، شهریار، ۱۳۹۶، جایگاه بزه‌دیده در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، فصلنامه قضاوت، شماره ۹۱، صص ۱۶۱-۱۳۵.
۲۲. نیک ورز، طیبیه؛ افراسیابی، فاطمه (۱۳۹۷) تبیین عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق شهروندی. اخلاق در علوم و فناوری، سال ۱۳، شماره ۳، ۴۷-۴۰.
23. Alexander, Nadja, 2009, International and comparative mediation legaperspectives, The Netherlands, Kluwer law international BV
24. Moffett, Luke, 2014, Justice for Victims Before the International Criminal Court, New York, Routledge
25. Mouthaan, Solange, 2013, "victim participation at the ICC for victims of gender-based crimes: a conflict of interest". Cardozo Journal of International & Comparative Law, pp. 619- 651

Victims' rights from the perspective of jurisprudence and criminal procedure approved in 1392 and the Statute of the International Criminal Court

Ghasem karbasforosh *
Habib Asady **

Abstract:

With the emergence of victim protection and the emergence of supportive victimology in the twentieth century, the forgotten position of the victim in the criminal process was restored and its findings expressed in the form of universal standards for victim protection. Victim support is an indispensable and indisputable factor in criminal proceedings. This support has various manifestations that governments usually try to provide at least. The Iranian legislator also in the Criminal Procedure Code of 2013, defining the word "victim" and addressing rights such as the right to be recognized and to be given the right to be victimized have the right to be informed, have immediate and easy access to the criminal justice system; , The right to confidentiality of investigations, compensation of victims, the right to legal aid and assistance and special representation to the victims, the equality of rights of the accused with the equality of arms, the right to medical and psychological protection, the rights of the victim at the stage. Appeal, in line with ethics, has shifted its course toward the moral rights system. There is much to think and research about since this orbital ethic in the Iranian penal system has not had such a long history. Comparative studies in this article show that the above rights are in line with the rights found in the Statute and Rules of Procedure of the International Criminal Court; therefore, the Code of Criminal Procedure adopted in 2013, despite its theoretical objections and possible drawbacks He has tried to have a uniform and ethical view of the rights of the accused and the victim in relation to the previous rules of our country. To this end, it has made assurances that this realization will be possible in the real world. On the one hand, by providing general and general safeguards, it seeks to support the parties to the criminal complaint and on the other hand it provides them with appropriate safeguards appropriate to the status of each party.

Keywords

Victims, Victims Rights, Ethics, Criminal Procedure Code, International Criminal Court

* Assistant professor, Department of law, Faculty of humanities, Ahar Branch, Islamic Azad university, Ahar, Iran. (Corresponding Author): Gasem.karbasforosh@gmail.com

** Assistant professor, Department of law, Faculty of humanities, Ahar Branch, Islamic Azad university, Ahar, Iran. asadi.habib@yahoo.com